

โอกาสการลงทุนในอุตสาหกรรมประมง บังกลาเทศ

ภาพรวมอุตสาหกรรมประมงในบังกลาเทศ

สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศเป็นหนึ่งในประเทศที่มีโอกาสอย่างมากด้านการประมง เนื่องจากการสนับสนุนทั้งปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศ ความอุดมสมบูรณ์ที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ และปัจจัยสนับสนุนด้านทำเลที่ตั้ง รวมถึงการสนับสนุนจากภาครัฐ ส่งผลให้มีผลิตภัณฑ์ประมงจำนวนมาก แต่ยังคงขาดเทคโนโลยีสนับสนุน

ที่มา : เมธา จารัตนกร

พื้นที่ทั้งหมดของประเทศ คือ 147,570 ตารางกิโลเมตร (56,977 ตารางไมล์) พื้นที่กว้างใหญ่ปกคลุมไปด้วยแม่น้ำสายใหญ่ เช่น แม่น้ำ Padma, แม่น้ำ Jamuna และแม่น้ำ Meghna นอกจากนี้ยังมีแม่น้ำย่อยหลายสาย โดยมีความยาวรวมประมาณ 24,140 กิโลเมตร แม่น้ำเหล่านี้เชื่อมต่อกับอ่าวเบงกอล ซึ่งเอื้อต่อการจับสัตว์น้ำจืดและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด และยังมีป่าชายเลน Sandarbans เป็นป่าชายเลนขนาดใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งอนุบาลพันธุ์สัตว์น้ำ อาหารเมนูปลายังได้รับความนิยมบริโภคภายในประเทศ เช่น Maache-Bhate Bangali เป็นการรับประทานข้าวกับปลา

ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี 2004 - 2014 อุตสาหกรรมประมงเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องเฉลี่ยร้อยละ 5.38 ต่อปี¹ รายได้จากการประมงคิดเป็นร้อยละ 3.61 ของ GDP ทั้งหมด หรือร้อยละ 24.41 ของ GDP ด้านเกษตรกรรม และร้อยละ 5.10 ของรายได้ จากการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ปี 2016-2017 FAO จัดประเทศบังกลาเทศเป็นผู้ผลิตสินค้าประมง เป็นอันดับที่ 5 ของโลก มีผลผลิตรวม 4,134,000 ตัน แบ่งเป็นการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดร้อยละ 56.44 (2,333,000 ตัน) และการจับสัตว์น้ำจากธรรมชาติจากแหล่งน้ำจืดร้อยละ 28.14 (1,163,000 ตัน) นอกจากนี้เป็นผลผลิตจากประมงน้ำเค็มร้อยละ 15.42 (638,000 ตัน)

ที่มา: เมธา จารัตนากร

จุดแข็งและจุดอ่อนของอุตสาหกรรมประมงในบังกลาเทศ

สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศมีป่าชายเลนขนาดใหญ่ซึ่งเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ มีภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เอื้อต่อการประมง โดยมีพื้นที่สำหรับประมงน้ำจืด 4,700,795 เฮกเตอร์ และประมงน้ำเค็ม 12,111,000 เฮกเตอร์ ความหลากหลายทางชีวภาพสูง โดยมีสายพันธุ์ปลามากกว่า 200 สายพันธุ์ กุ้งน้ำจืด 20 สายพันธุ์ และยังมีสัตว์น้ำอื่น ๆ อีกหลายชนิด ส่งผลให้มีผลผลิตประมงจำนวนมาก เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ ผลิตภัณฑ์ประมงซึ่งมีทั้งผลิตภัณฑ์สดและแปรรูปสามารถส่งออกไปต่างประเทศได้ในปริมาณมากและมีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์อีกด้วย ตัวอย่างสินค้าส่งออก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประมงแช่เย็น ผลิตภัณฑ์ประมงแช่แข็ง ปลาแห้ง เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กุ้งแช่แข็ง ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการส่งออกมากรที่สุด โดยตลาดส่งออกหลัก คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป โดยมีแรงงานจำนวนมากแต่ส่วนใหญ่มีทักษะต่ำและไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้

¹ FRSS. (2015)

ปัจจุบันมีเรือประมงขนาดใหญ่จำนวนไม่มาก ส่วนใหญ่เป็นเรือขนาดเล็ก และยังมีการแบ่งเขตพื้นที่สำหรับทำประมงสำหรับเรือแต่ละขนาดอย่างชัดเจน มีแรงงานจำนวนมากและมีค่าแรงค่อนข้างต่ำ ส่วนบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นลึงโฟม ลึงพลาสติก แข่งสาน และถุงกระสอบ มีห้องเย็นขนาดใหญ่ทั้งบนเรือประมงขนาดใหญ่ และบริเวณท่าเรือ ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ประมงมีความสดใหม่อยู่เสมอ โดยผลิตภัณฑ์ประมงของสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศสามารถส่งออกได้หลายเส้นทาง แต่เส้นทางที่เป็นที่นิยมมากที่สุดคือทางเรือ เนื่องจากสะดวก สามารถเชื่อมต่อได้ทั้งประเทศโซนทวีปยุโรปและทวีปเอเชีย และราคาไม่สูงมากนัก ส่วนทางเครื่องบินก็สามารถส่งออกได้เช่นกัน เนื่องจากมีสนามบินระหว่างประเทศตั้งอยู่ที่กรุงธากา เมืองหลวงของประเทศ และสนามบินจิตตะกอง ซึ่งเป็นเมืองท่าขนาดใหญ่ของประเทศ

อย่างไรก็ตาม สายพันธุ์ปลาส่วนใหญ่เป็นสายพันธุ์ชนิดมีก้างขนาดใหญ่และขนาดเล็กค่อนข้างเยอะ มีจำนวนห้องเย็นไม่มากและวิธีการแปรรูปยังไม่หลากหลายมากนัก มีเพียงวิธีการหมักเกลือและการตากแห้งเท่านั้น ทำให้ไม่มีความแตกต่างของผลิตภัณฑ์แปรรูปในตลาด ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์แปรรูปมีราคาไม่สูง นอกจากนี้ โครงสร้างพื้นฐานยังไม่พร้อมมากนัก เช่น ระบบไฟฟ้าที่มีดับบ่อยครั้ง รวมถึงถนนยังไม่สะดวกมากนัก และยังขาดการจราจรที่ดีส่งผลให้มีปัญหาการจราจรติดขัดในแหล่งชุมชน ที่ดินมีปริมาณจำกัดและบางพื้นที่ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น อุทกภัยและवादภัย อย่างสม่ำเสมอ และเหตุการณ์ประท้วงเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เช่น การปิดถนนขอขึ้นค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น

โอกาสที่น่าสนใจสำหรับการลงทุนและการขยายตลาดในอุตสาหกรรมประมง

โอกาสที่น่าสนใจของนักลงทุนและนักธุรกิจไทยในบังกลาเทศนั้นมีอยู่ในหลายด้าน ดังนี้

- สินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคสำหรับรองรับความต้องการของประชากรภายในประเทศที่มีจำนวนถึง 160 ล้านคน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม (Segment) ได้แก่
 - 1) สินค้าประมงทั่วไปสำหรับลูกค้าระดับกลางและระดับล่าง
 - 2) สินค้าและบริการที่มีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายในระดับบน เนื่องจากกลุ่มผู้มีรายได้สูงที่กำลังซื้อจะซื้อสินค้าที่เน้นเรื่องของคุณภาพเช่นกัน ซึ่งผู้บริโภคในกลุ่มนี้นิยมและเชื่อมั่นสินค้าที่มาจากประเทศไทย โดยสินค้าเหล่านี้หากมีการวิเคราะห์และออกแบบกลยุทธ์ที่ดีแล้วยังมีโอกาสในการส่งออกต่อไปยังอินเดีย หรือ ประเทศที่ 3 อื่นๆได้อีกด้วย
- สินค้าสำหรับภาคอุตสาหกรรมจากประเทศไทย จากการสำรวจพบว่าเครื่องจักรที่นำเข้าจากประเทศไทยได้รับการยอมรับในด้านคุณภาพในวงการอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก เช่น อุปกรณ์ไฮดรอลิกที่ใช้กับเรือ อุปกรณ์จับสัตว์น้ำ รวมถึงเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการขยายพันธุ์สัตว์น้ำที่ได้มาตรฐานและทันสมัย ได้แก่ การคัดเลือกสายพันธุ์สัตว์น้ำ รวมถึงอาหารหลัก อาหารเสริมและยารักษาโรคสัตว์น้ำ
- เทคโนโลยีด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมง เช่น ผลิตภัณฑ์ประมงบรรจุกระป๋อง ผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์ โรงงานปลาป่นและโรงงานผลิตเหยื่อ

- การส่งออกผลิตภัณฑ์ประมง และผลิตภัณฑ์ประมงแปรรูปจากประเทศไทย เนื่องจากปัจจุบันมีจำนวนลูกค้าเป้าหมายระดับกลางและระดับบนเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ผู้บริโภคมีการเลือกบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพมากขึ้น
- ร้านอาหารไทยที่มีเมนูอาหารทะเล เนื่องจากการชื่นชอบอาหารไทยของชาวบังกลาเทศเป็นพื้นฐาน ดังนั้น จึงเป็นโอกาสของนักธุรกิจไทยในการเปิดร้านอาหารไทยที่มีเมนูอาหารทะเลที่ประเทศนี้
- โรงงานอาหารแช่แข็งและอาหารพร้อมรับประทาน (Ready meal) เช่น กุ้งแช่แข็ง ลูกชิ้นปลา ลูกชิ้นกุ้ง ข้าวผัดทะเล เป็นต้น
- โรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพ เนื่องจากมีเศษผลิตภัณฑ์ประมงเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นโอกาสในการนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ปุ๋ยชีวภาพ ซึ่งเป็นปุ๋ยที่มีธาตุไนโตรเจนสูง ช่วยให้พืชมีใบสีเขียวสด มีความแข็งแรง โตเร็ว และทำให้พืชออกดอกและผลที่สมบูรณ์

ข้อจำกัด

อย่างไรก็ตาม บังกลาเทศเป็นประเทศที่กำลังอยู่ในการพัฒนาในหลายๆ ด้าน ซึ่งทำให้โครงสร้างพื้นฐานบางส่วนไม่สามารถพัฒนาเพื่อรองรับความต้องการได้ทันการ ซึ่งเป็นส่วนที่นักธุรกิจต้องให้ความสำคัญต่ออุปสรรคในการประกอบธุรกิจในหลายด้าน เช่น

- การหาพันธมิตรธุรกิจที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการประกอบธุรกิจ
- ระบบการขนส่งภายในประเทศที่ยังไม่คล่องตัว ทั้งในภาคอุตสาหกรรมและการเดินทาง
- ระบบโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน อาจยังไม่ได้รับความสะดวกสบายเท่าที่ควร
- การจัดหาที่ดินเพื่อประกอบกิจการค่อนข้างมีข้อจำกัดบางประการ
- การทำธุรกรรมด้านการเงินที่มีกฎระเบียบและการควบคุมธุรกรรมทางการเงินโดยเฉพาะธุรกรรมทางการเงินระหว่างประเทศที่ยังไม่สะดวกนัก
- ระบบสาธารณสุขพื้นฐานที่ยังไม่เพียงพอ
- ทักษะฝีมือแรงงานที่อยู่ในระดับ Semi-Skill Labour หรือ Skill Labour มีจำนวนน้อย ซึ่งอาจต้องทำการพัฒนาทักษะและอบรมก่อนการทำงานในหลายส่วน

เอกสารอ้างอิง

FRSS. (2016). Fisheries resources survey system (FRSS), Fisheries statistical report of Bangladesh (vol. 32, pp. 1e57). Bangladesh: Department of Fisheries.

BFTI. (2016). Bangladesh foreign trade institute, study on sector based need assessment of business promotion council- Fisheries products. Kawran Bazar, Dhaka.

DoF. (2016). National Fish week, compendium (In Bengali). Dhaka: Department of Fisheries, Ministry of Fisheries and Livestock, Government of Bangladesh.